

REFERENCES

1. Biletska, I. O., Paladieva A. F., Avchinnikova H. D., Kazak Y. Y. (2021). The use of modern technologies by foreign language teachers: developing digital skills. *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), P. 16–27 [in English]
2. Bukhhalo, S. I., Aheicheva, A.O., Bielianskyi, O. M., Rozhenko, I. V., Abakumov, A. (2023). Innovative approaches to teaching foreign languages in higher education. *Methodology of education*. 1.pp.7–11. [in English]
3. Hepp, P., Fernández, M., García, J. (2015). Teacher training: technology helping to develop an innovative and reflective professional profile. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 12 (2), P. 30–43 [in English]
4. Hurman, O. Kviatkovska, A. (2023). The impact of industry 4.0 on the modern world educational process and in Ukraine. *PNAP. Scientific Journal of Polonia University*. 59 (4) URL: <https://doi.org/10.23856/5903> [in English]
5. Nurutdinova, A. R., Perchatkina, V. G., Zinatullina, L. M., Zubkova, G. I., Galeeva, F. T. (2016). Innovative teaching practice: traditional and alternative methods (challenges and implications). *International journal of environmental and science education*. 11(10), 3807-3819 [in English]
6. Kviatkovska, A. (2022). Khmarni tekhnolohii v koledzhakh: perspektyvy ta osoblyvosti vykorystannia [Cloud technologies in colleges: prospects and features of use]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. № 54 (1), pp. 268-272. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-40> [in Ukrainian]
7. Musiichuk, L., Zuienko, N., Levytska, L. (2023). Vykorystannia qr-kodiv dlia pidvyshchennia yakosti osvithnoho protsesu [Using qr-codes to improve the quality of the educational process]. *Innovatsiina pedahohika*. 64 (1) [in Ukrainian]
8. Khalikova, L. U. (2019). Innovatsiini pidkhody v metodytsi navchannia inozemnykh mov v universytetakh [Innovative approaches in the methodology of teaching foreign languages at universities]. *Teoretychna ta prykladna nauka*. (11), P. 654–657. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КОХАН Олена Миколаївна – старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу Державного торговельно-економічного університету.

Наукові інтереси: сучасні методи та інноваційні технології викладання іноземної мови в закладах вищої освіти.

МАГДЕН Оксана Григорівна – старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу Державного торговельно-економічного університету.

Наукові інтереси: сучасні методи та інноваційні технології викладання іноземної мови в закладах вищої освіти.

МИХАЙЛОВА Неля Олексіївна – старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу Державного торговельно-економічного університету.

Наукові інтереси: сучасні методи та інноваційні технології викладання іноземної мови в закладах вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KOKHAN Olena Mykolayivna – Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation State University of Trade and Economics.

Scientific interests: modern methods and innovative technologies of foreign language teaching in higher education institutions.

MAGDEN Oksana Hryhorivna – Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation State University of Trade and Economics.

Scientific interests: modern methods and innovative technologies of foreign language teaching in higher education institutions.

MYKHAILOVA Nelia Alekseevna – Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation State University of Trade and Economics.

Scientific interests: modern methods and innovative technologies of foreign language teaching in higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2024 р.

УДК 378.018.8:502/504-051](045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-168-173

КОЧУБЕЙ Микола Миколайович –

аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6116-0714>

e-mail: sncheniko@gmail.com

ПРОЕКТУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

Система професійної підготовки майбутніх екологів у ЗВО – це, на нашу думку, сукупність певних компонентів організації освітнього процесу (моделей, методів, засобів, прийомів, принципів, умов тощо), що перебувають у взаємозв'язку і спрямовані на вирішення єдиного завдання – підготовку фахівця, здатного ефективно здійснювати професійну діяльність із захисту навколишнього середовища.

У статті розкрито сутність і можливості проектування моделі професійної підготовки майбутніх екологів. Подано мету професійної підготовки майбутніх екологів, висвітлено професійні завдання діяльності майбутнього еколога. Визначено об'єкт професійної діяльності майбутнього еколога – природо-виробничі системи. Узагальнено вимоги до підготовки майбутнього еколога та виділено професійні функції: виконавчу, імперативну, самостійну, альтернативну. Визначено принципи проектування змісту професійної підготовки майбутнього еколога (екологічної самосвідомості, конкурентоспроможності, комунікативності, професійної мотивованості, комплексного дослідження екологічної проблеми, пріоритету екологічних завдань перед техніко-економічними, забезпечення гарантованої екологічної безпеки технологічних організаційно-управлінських рішень, «холізму» або цілісності природних систем, застосування методів імітаційного дослідження альтернативних варіантів рішення. На основі практичного аналізу функцій та завдань професійної діяльності майбутнього еколога встановлено професійно значущі види діяльності: дослідно-аналітичну, проектно-конструкторську, виробничо-технологічну, організаційно-управлінську, соціально-комунікативну.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у створенні моделі професійної діяльності майбутнього еколога як базового компонента змісту його професійної підготовки, виявлення необхідних професійних компетентностей.

Ключові слова: проектування, модель, професійна підготовка, майбутні екологи, мета підготовки, вимоги, функції та завдань професійної діяльності, принципи проектування змісту.

KOCHUBEI Mykola Mykolayovych –

PhD student Department of Pedagogy and Educational Management, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
 ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6116-0714>
 e-mail: sncheniko@gmail.com

**DESIGN OF THE MODEL OF PROFESSIONAL TRAINING
 OF FUTURE ENVIRONMENTAL GUARDIANS**

The article reveals the essence and possibilities of designing a model of professional training of future ecologists. The goal of the professional training of future ecologists is presented as a predetermined general change in the state, properties and qualities of the object of the professional activity of the ecologist, to the final achievement of which his efforts are directed. The professional tasks of the future ecologist are highlighted as a complex of formed or newly emerging requirements for the state of natural-production systems and their specific elements that function at a certain time interval and a certain territory, the implementation of which will ensure the correct and effective solution of specific production problems, directly or indirectly related to ecology. The object of professional activity of the future ecologist is determined - natural production systems, which are objects of the branches of industrial and agricultural production and objects of the natural environment, which form a single technical, economic and ecological structure of the region, interact in an orderly manner with each other in exchange processes information, consumption of material and energy resources and waste processing. Requirements for the training of a future ecologist are summarized and professional functions are highlighted: executive, imperative, independent, alternative. The principles of designing the content of the professional training of the future ecologist (ecological self-awareness, competitiveness, communicativeness, professional motivation, comprehensive research of ecological problems, priority of ecological tasks before technical and economic ones, ensuring guaranteed ecological safety of technological organizational and management solutions, "holism" or integrity of natural systems, application of methods of simulation study of alternative solutions. On the basis of a practical analysis of the functions and tasks of the professional activity of the future ecologist, professionally significant types of activity were established: research-analytical, design-construction, production-technological, organizational-management, social-communicative.

Key words: design, model, professional training, future ecologists, purpose of training, requirements, functions and tasks of professional activity, principles of content design.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток суспільства на даний час все більшою мірою стикається з проблемами забезпечення екологічної безпеки та енерго- та ресурсозбереження на виробництві.

Міжнародне співтовариство заклало основи глобальної діяльності з послаблення несприятливих антропогенних впливів на довкілля. Минулі роки показали, що загроза руйнування біосфери, як і раніше, залишається реальною, а проголошена в 1992 році на Конференції ООН з навколишнього середовища концепція сталого розвитку залишається справою віддаленого майбутнього.

Проте, незважаючи на це, досвід останніх десятиліть збагатив людство розумінням того, які саме пріоритети потрібні на сучасному етапі життя. І до них увійшли не тільки екологізація технологій, енерго- та ресурсозбереження, реутилізація відходів, доступ до інформації, а й пріоритет природи перед особистістю та суспільством. До складу означених пріоритетів віднесено і професійну підготовку майбутніх екологів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Система професійної підготовки майбутніх екологів у ЗВО – це, на нашу думку, сукупність певних компонентів організації освітнього процесу (моделей, методів, засобів, прийомів, принципів, умов тощо), що перебувають у взаємозв'язку і спрямовані на вирішення єдиного завдання – підготовки фахівця, здатного ефективно здійснювати професійну діяльність із захисту навколишнього середовища.

Різні аспекти професійної підготовки майбутніх екологів розглядаються у роботах В. Боголюбова [1], О. Горобець [2], С. Рибнікова [5], Ю. Скиби [6].

Проте, питання проектування моделі підготовки майбутніх екологів не знайшли

належного відображення в науковій літературі. Лише частково деякі аспекти професійної діяльності еколога досліджуються в роботах Л. Демчук [3], А. Слюти [7].

Під професійною діяльністю еколога науковці розуміють процес пошуку та реалізації комплексного вирішення професійних завдань, перш за все, з погляду управління екологічною ситуацією, заснованою на здатності прийняття фахівцем правильних рішень, умінні швидко орієнтуватися в ситуації та пристосовуватися до мінливих умов професійної діяльності, а також на професійних, фізіологічних та психологічних характеристиках фахівця, що забезпечують можливість діяльності та виконання завдань.

Відтак, необхідно спроектувати модель професійної підготовки майбутніх екологів. Від цього залежить результативність проектування змісту професійної підготовки майбутніх екологів у ЗВО та, відповідно, ефективність функціонування всієї системи організації їх професійної діяльності.

Мета. Розкрити сутність і можливості проектування моделі професійної підготовки майбутніх екологів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мета професійної підготовки майбутніх екологів, на нашу думку, – це заздалегідь намічена загальна зміна стану, властивостей та якостей об'єкта професійної діяльності еколога, на досягнення якого спрямовуються його зусилля.

При практичному здійсненні мета професійної підготовки постає як система професійних завдань, що відображають цю мету стосовно конкретних умов і етапів професійної діяльності майбутнього еколога [7, с. 145].

Професійне завдання діяльності майбутнього еколога – це комплекс сформованих вимог до стану природо-виробничих систем та їх конкретних

елементів, що функціонують на певному інтервалі часу та певній території, виконання яких дозволить забезпечити правильне та ефективне вирішення конкретних виробничих проблем, прямо чи опосередковано пов'язаних з екологією (випуск екологічно чистої продукції, забезпечення необхідної якості довкілля, енерго-ресурсозбереження, безпека технології тощо).

Об'єктом професійної діяльності майбутнього еколога є новий тип систем, а саме – природо-виробничі системи, які є об'єктами галузей промислового та сільськогосподарського виробництва та об'єктами природного середовища, що утворюють єдину техніко-економічну та екологічну структуру регіону, впорядковано взаємодіють один з одним у процесах обміну інформацією, споживання матеріально-енергетичних ресурсів та переробки відходів [2, с. 112].

До складу природо-виробничої системи входять:

- промислова (антропогенна) підсистема, компонентами якої є: об'єкти (сфера) громадського споживання, що є джерелом забруднюючих речовин, енергії та інших чинників впливу на навколишнє середовище (житловий сектор, транспорт, торгівлі та обслуговуючі організації, військові, торговельні та обслуговуючі організації, армія, державне, громадське та приватне управління, комунальні системи, їх працівники та громадські колективи, громадяни тощо); об'єкти (сфера) промислового виробництва, що є джерелом забруднюючих речовин, енергії та інших чинників впливу на навколишнє середовище (підприємства промисловості та сільського господарства, технологічні апарати, окремі процеси, виробництва та території в цілому, архітектурно-будівельні підприємства, вокзали, аеродроми, електростанції, військово-промислові підприємства тощо); об'єкти (сфера) захисту навколишнього середовища (очисні споруди, апарати, еколого-технологічні лінії, цехи, енергосистеми, природоохоронні організації, структури ліквідації надзвичайних ситуацій, їх робочі колективи, системи регулювання скидів та викидів забруднюючих речовин, системи розміщення, переробки або поховання відходів, включаючи засоби та методи моніторингу та контролю впливу на навколишнє середовище, обладнання та технологія для очищення шкідливих виробничих викидів в атмосферу та стічні води, системи енергозбереження та зниження енергетичних впливів на навколишнє середовище, утилізації та переробки відходів підприємств, організаційно-технічні заходи щодо підвищення екологічної безпеки промислових виробництв);

- внутрішні та зовнішні зв'язки в промисловій підсистемі: потоки споживчих запитів товариства, адресованих об'єктам промислового виробництва; потоки первинних природних ресурсів, що йдуть на суспільні, промислові та еколого-технологічні потреби; потоки промислових споживчих продуктів; потоки перероблених і неперероблених громадських та промислових відходів (шкідливих забруднень, домішок); потоки ресурсів, вторинних

ресурсів, продуктів та відходів (об'єктів захисту навколишнього середовища, очисних споруд);

- природна підсистема (довкілля) – екосфера з флорою і фауною (компоненти та зв'язки атмосфери, гідросфери та літосфери) (В. Боголюбов [1], О. Горобець [2], А. Слюта [7]).

На основі аналізу вищенаведеної інформації про професійну діяльність майбутнього еколога можна виділити основні властивості природо-виробничої системи як об'єкта його професійної діяльності: маловивченість, єдність, взаємозалежність та взаємовплив людини та навколишнього середовища, взаємообумовленість та закономірність явищ і процесів, складність, системність, динамічність, специфічність, гетерогенність, багатовимірність, різноманітність, мінливість, сезонність, альтернативність, нелінійність, умовність, випадковість, невизначеність.

Через наявність у більшості природоохоронних завдань певних властивостей, названих нами вище, майбутній еколог має вміти аналізувати, узагальнювати та прогнозувати розвиток ситуації. А це неможливо без удосконалення системи організації професійної підготовки майбутніх екологів шляхом професійно-орієнтованого проектування її змісту [1, с. 19].

На основі аналізу професійної діяльності майбутнього еколога з'ясовано, що він може працювати в умовах промислового виробництва, функціонування недосконалого (з екологічного погляду) промислового виробництва, еколого-орієнтованої модернізації існуючого промислового виробництва.

Узагальнюючи вищевикладене, вважаємо, що майбутній еколог у професійній діяльності повинен:

1) в умовах створення нового промислового виробництва вміти реально оцінювати екологічний стан території, ставити і правильно вирішувати задачу про комплексний соціально-економічний та екологічний оптимум забруднення природного середовища в умовах використання екологічно безпечних маловідходних технологій на виробництві;

2) в умовах функціонування недосконалого (в екологічному аспекті) промислового виробництва вміти вибирати та проектувати системи очищення, що забезпечують необхідний рівень захисту навколишнього середовища та безпеки людини, керувати ними в комплексі;

3) в умовах еколого-орієнтованої трансформації вже існуючого промислового виробництва вміти своєчасно модернізувати очисні системи виробництва з метою підвищення їх ефективності та мінімізації витрат.

З цього випливає, що майбутній еколог повинен вирішувати в комплексі завдання аналізу, синтезу, оптимізації, ресурсо- та енергозбереження, управління природоохоронними технологіями. Найголовніше – повинен вміти приймати правильне рішення, робити це оперативно, передбачаючи всі його наслідки. Крім цього, фахівець повинен швидко орієнтуватися в ситуації та пристосовуватися до мінливих умов професійної

діяльності. Отже, майбутньому фахівцю потрібен такий блок знань, умінь та навичок, який буде пов'язаний із глибинним та системним розумінням процесів у природі та техніці.

На основі вищесказаного, аналізу наукової літератури з питань організації професійної підготовки майбутнього еколога, наукової літератури з розділів інженерної екології та суміжних дисциплін, навчальної літератури та нормативних документів, технічної документації з питань захисту навколишнього середовища та вивчення виробничого досвіду за аспектами інженерної екології наведемо основні етапи узагальненого алгоритму комплексного рішення майбутнім екологом професійних завдань. Отже, інженер-еколог: здійснює моніторинг стану природо-виробничої системи, виявляє несприятливі антропогенні впливи та ступінь їх впливу на компоненти навколишнього середовища, визначає види та властивості забруднень, їх поведінку у часі; визначає перевищення рівня забрудненості довкілля проти гранично-допустимого нормованого рівня; визначає збитки та встановлює штрафні санкції до порушника; визначає необхідний рівень захисту навколишнього середовища при перевищенні рівня його забрудненості; визначає послідовність заходів та способів захисту навколишнього середовища, готує технічне завдання до проекту екологічної реконструкції досліджуваного виробництва та систем очищення (розробляє техніко-екологічний проект) з використанням економічних, технічних, соціальних та інших оцінок; реалізує заходи щодо захисту навколишнього середовища тощо.

Із виокремлених професійних завдань для їх комплексного рішення виділяємо такі професійні функції майбутнього еколога, до яких відносимо:

1) виконавчі – функції, пов'язані із забезпеченням майбутнім екологом норм і виконанням ним вимог і правил, закладених у нормативно-правових документах у сфері захисту навколишнього середовища та суміжних галузях, а також вказівок вищого керівництва тощо;

2) імперативні – функції, пов'язані з використанням певних владних повноважень (наприклад, проведення інспекцій на підприємствах, накладення на них санкцій, закриття цехів та дільниць тощо): фіскальна, адміністративна, регламентуюча, інформуюча, виховна;

3) самостійні – функції, пов'язані з виконанням будь-яких творчих робіт із захисту навколишнього середовища (наприклад, прийняття професійних рішень, розробка комплексної стратегії захисту навколишнього середовища, організація та проведення моніторингу навколишнього середовища тощо);

4) альтернативні – функції, пов'язані зі здатністю вирішувати професійні завдання не тільки у сфері захисту навколишнього середовища, а й у сферах економіки природокористування, екологічного контролю, стандартизації та сертифікації продукції, природоохоронного маркетингу тощо, наприклад, виконуючи функції хіміка-аналітика в лабораторії контролю якості продукції (за виробничої необхідності).

Професійна діяльність майбутнього еколога будується відповідно до певних принципів: екологічної самосвідомості, конкурентоспроможності, комунікативності, професійної мотивованості, комплексного дослідження екологічної проблеми, пріоритету екологічних завдань перед техніко-економічними, забезпечення гарантованої екологічної безпеки технологічних організаційно-управлінських рішень, «холізму» або цілісності природних систем, застосування методів імітаційного дослідження альтернативних варіантів рішення.

На основі практичного аналізу вищевказаних умов, функцій та завдань професійної діяльності майбутнього еколога виявлено, що в процесі поетапної реалізації алгоритму комплексного вирішення професійних завдань майбутній еколог виконує такі професійно значущі види діяльності:

1) дослідно-аналітичну (постійний моніторинг ситуації, спостереження за експлуатацією технічних та природоохоронних об'єктів, аналіз властивостей і характеристик досліджуваних об'єктів та їх елементів, виявлення ступеня їх впливу один на одного на основі моделювання об'єкта дослідження та проведення імітаційних випробувань або реальних експериментів над ним, пошук та своєчасне оволодіння діловою та професійною інформацією);

2) проектно-конструкторську (постановка завдань проектування, формулювання цілей проекту, визначення початкових умов та обмежень, узгодження цілей та завдань проекту з наявними засобами їх досягнення, теоретична розробка проекту на основі економічних, юридичних, технічних, соціальних та інших оцінок);

3) виробничо-технологічна діяльність (практична реалізація розробленого проекту як об'єкту діяльності, експлуатація або участь в експлуатації об'єкта);

4) організаційно-управлінська діяльність (організація та координація діяльності виробничого персоналу, організація та управління роботою об'єкта діяльності, обґрунтування та вибір пріоритетів, прийняття рішень);

5) соціально-комунікативна діяльність (спілкування та результативна взаємодія в умовах ринкової економіки з керівництвом, колегами, підлеглими, спеціалістами у суміжних областях, замовниками, підрядниками, населенням, представлення себе та своєї продукції на ринку продажу обладнання, участь у проведенні маркетингових, соціологічних досліджень).

Отже, професійна діяльність майбутнього еколога реалізується через сукупність її ключових складових – етапи, функції та професійно значущі види діяльності фахівця, «автономні» у кожному окремому випадку, проте у взаємозв'язку один з одним. Ці складові покладено в основу проектування моделі професійної підготовки майбутніх екологів.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. При проектування моделі професійної підготовки майбутніх екологів розкрито її мету як заздалегідь намічену загальну зміну стану, властивостей та якостей об'єкта

професійної діяльності еколога, на остаточне досягнення якого спрямовуються його зусилля.

Висвітлено професійні завдання діяльності майбутнього еколога як комплекс сформованих вимог до стану природо-виробничих систем та їх конкретних елементів, що функціонують у певному інтервалі часу та певній території, виконання яких дозволить забезпечити правильне та ефективне вирішення конкретних виробничих проблем, прямо чи опосередковано пов'язаних з екологією.

Визначено об'єкт професійної діяльності майбутнього еколога – природо-виробничі системи, які є об'єктами галузей промислового та сільськогосподарського виробництва та об'єктами природного середовища, що утворюють єдину техніко-економічну та екологічну структуру регіону, впорядковано взаємодіють один з одним у процесах обміну інформацією, споживання матеріально-енергетичних ресурсів та переробки відходів.

Визначено принципи проектування змісту професійної підготовки майбутнього еколога (екологічної самосвідомості, конкурентоспроможності, комунікативності, професійної мотивованості, комплексного дослідження екологічної проблеми, пріоритету екологічних завдань перед техніко-економічними, забезпечення гарантованої екологічної безпеки технологічних організаційно-управлінських рішень, «холізму» або цілісності природних систем, застосування методів імітаційного дослідження альтернативних варіантів рішення).

Узагальнено вимоги до підготовки майбутнього еколога та виділено професійні функції: виконавчу, імперативну, самостійну, альтернативну.

На основі практичного аналізу функцій та завдань професійної діяльності майбутнього еколога встановлено професійно значущі види діяльності: дослідно-аналітичну, проектно-конструкторську, виробничо-технологічну, організаційно-управлінську, соціально-комунікативну.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у створенні моделі професійної діяльності майбутнього еколога як базового компонента змісту його професійної підготовки, виявлення необхідних професійних компетентностей.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Боголюбов В. М. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх екологів в умовах переходу до сталого розвитку суспільства : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Київ, 2014. 39 с.
2. Горобець О., Горобець С. Підсилення економічної складової у фаховій підготовці майбутніх екологів як один із напрямів підвищення рівня їх професійної компетентності. *Нові технології навчання: збірник наукових праць ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*. Київ, 2020. Вип. 94. С. 110–114.
3. Демчук Л. І., Алпатова О. М., Кірейцева А. В. Проектування як стратегія професійної підготовки майбутніх екологів та шляхи його реалізації. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*, 2021. 69–78. URL: https://reicst.com.ua/asp/article/view/monograph_teachers_2021_05 (дата звернення 24.01.2024)
4. Дзам О. А. Екологічна компетентність як показник якості екологічної освіти та екологічної безпеки у системі

принципів і стратегій сталого розвитку. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Екологія*. 2016. Вип. 14. С. 102–105.

5. Рыбников С. Р. Подготовка майбутніх екологів до роботи в системі екологічного управління: удосконалення змісту навчання. *Відповідальна економіка*. Луганськ: СПД Резніков В. С., 2009. Вип. 1. С. 66–75.

6. Скиба Ю. А. Формування управлінських компетенцій майбутніх екологів на засадах збалансованого розвитку: теорія і практика : монографія. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 439 с.

7. Слюта А. М. Педагогічні принципи практичної підготовки майбутніх екологів. *Глухівські наукові читання – 2013* : зб. матеріалів III міжнар. наук. конф. молодих вчених та студентів (Україна, Глухів, 15-17 листоп. 2013 р.). Київ : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2013. С. 145–146.

8. Шофолов Д. Л. Управління підготовкою майбутніх екологів до збалансованого природокористування : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Луганськ, 2013. 20 с.

REFERENCES

1. Boholiubov, V. M. (2014). *Teoretychni i metodychni zasady formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ekolohiv v umovakh perekhodu do staloho rozvytku suspilstva* [Theoretical and methodological foundations of the formation of professional competence of future ecologists in the conditions of the transition to sustainable development of society]: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.02. Kyiv. [in Ukrainian]
2. Horobets, O., Horobets, S. (2020). Pidsylennia ekonomichnoi skladovoi u fakhovii pidhotovtsi maibutnikh ekolohiv yak odyz iz napriamiv pidvyshchennia rivnia yikh profesinoi kompetentnosti. [Strengthening the economic component in the professional training of future ecologists as one of the ways to increase the level of their professional competence]. *Novi tekhnologii navchannia: zbirnyk naukovykh prats*. DNU «Instytut modernizatsii zmistu osvity». Kyiv. 94. S. 110–114. [in Ukrainian]
3. Demchuk, L. I., Alpatova, O. M., Kireitseva, A. V. (2021). *Proiektuvannia yak stratehiia profesiinoi pidhotovky maibutnikh ekolohiv ta shliakhy yoho realizatsii*. [Projecting as a strategy for professional training of future ecologists and ways of its implementation]. *Naukovo-osvitnii innovatsiinyi tsentr suspilnykh transformatsii* URL: https://reicst.com.ua/asp/article/view/monograph_teachers_2021_05 (data zvernennia 24.01.2024) [in Ukrainian]
4. Dzham, O. A. (2016). *Ekolohichna kompetentnist yak pokaznyk yakosti ekolohichnoi osvity ta ekolohichnoi bezpeky u systemi pryntsyupiv i stratehii staloho rozvytku*. [Environmental competence as an indicator of the quality of environmental education and environmental safety in the system of principles and strategies of sustainable development.] *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu imeni V. N. Karazina. Seria : Ekolohiia*. 14. S. 102–105. [in Ukrainian]
5. Rybnikov, S. R. (2009). *Pidhotovka maibutnikh ekolohiv do roboty v systemi ekolohichnoho upravlinnia: udoskonalennia zmistu navchannia*. [Preparation of future ecologists to work in the ecological management system: improvement of the content of training]. *Vidpovidalna ekonomika*. Luhans'k: SPD Rieznikov B. C. 1. S. 66–75. [in Ukrainian]
6. Skyba, Yu. A. (2013). *Formuvannia upravlinskykh kompetentsii maibutnikh ekolohiv na zasadakh zbalansovanoho rozvytku: teoriia i praktyka* [Formation of management competencies of future ecologists on the basis of balanced development: theory and practice]: monohrafiia. Kyiv. [in Ukrainian]
7. Sliuta, A. M. (2013). *Pedahohichni pryntsyupy praktychnoi pidhotovky maibutnikh ekolohiv*. [Pedagogical principles of practical training of future ecologists]. *Hlukhivski naukovi chytannia – 2013* : zb. materialiv III mizhnar. nauk. konf. molodykh vchenykh ta studentiv (Ukraina, Hlukhiv, 15-17 lystop. 2013 r.). Kyiv : Tsentr pam'iatkoznavstva NAN Ukrainy i UTOPIK. S. 145–146. [in Ukrainian]
8. Shofolov, D. L. (2013). *Upravlinnia pidhotovkoiu maibutnikh ekolohiv do zbalansovanoho pryrodokorystuvannia* [Management of the training of future ecologists for balanced

nature management]: *avtoref. dys. ... kand. ped. nauk* : 13.00.06.
Luhansk. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОЧУБЕЙ Микола Миколайович – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх екологів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOCHUBEI Mykola Mykolayovych – PhD student
Department of Pedagogy and Educational Management Pavlo
Tychyna Uman State Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of future ecologists.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2024 р.

УДК: 378.018.8:34-051]:[378.011.3+378.09]-044.247](045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-173-177

КРАВЧУК Олена Валентинівна –

аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8229-1927>

e-mail: alena2721sasha@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ ТА ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Актуальність досліджуваної проблеми обумовлена суттєвою зміною соціального середовища, антисоціальними проявами, які мають складний кримінальний, соціально небезпечний характер. Сучасні прояви злочинності вимагають відповідної професійної підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів, здатних професійно виконувати службові обов'язки у новій системі відносин та вирішувати складні, комплексні завдання. Одним з найбільш перспективних напрямів підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів в закладах освіти Міністерства внутрішніх справ у зв'язку з інноваціями у змісті професійної діяльності є інтеграція психолого-педагогічних, юридичних та фахових знань.

У статті розкрито теоретичні передумови посилення інтеграції змісту та процесу підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів. Встановлено потребу у використанні психолого-педагогічних знань у процесі підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів. Розкрито, що основу інтеграції психолого-педагогічних, юридичних та фахових знань визначають загальні цільові установки, засоби, прийоми професійної діяльності, комплексний характер завдань, які вирішуються у практичній роботі. Доведено, що побудова підготовки майбутнього фахівця правоохоронних органів на основі інтеграції психолого-педагогічних, юридичних та фахових знань дозволяє розкрити логічну структуру їх компонентів, показати їх розвиток, забезпечити оволодіння курсантами функціями, діями, операціями психолого-педагогічної взаємодії у процесі вивчення юридичних та фахових дисциплін. Узагальнено, що професійна діяльність майбутнього фахівця правоохоронних органів складається з виконання функцій, що вимагають від нього складних (комплексних) міждисциплінарних знань та умінь.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті змісту компонентів підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів.

Ключові слова: теоретичні передумови, інтеграція, зміст, процес, підготовка майбутніх фахівців, правоохоронні органи, фахові та юридичні дисципліни, психолого-педагогічні знання.

KRAVCHUK Olena Valentinovna –

PhD student Department of Pedagogy and Educational Management,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8229-1927>

e-mail: alena2721sasha@gmail.com

THEORETICAL PREREQUISITES FOR STRENGTHENING THE INTEGRATION OF THE CONTENT AND THE TRAINING PROCESS OF FUTURE LAW ENFORCEMENT BODIES SPECIALISTS

The article reveals the theoretical prerequisites for strengthening the integration of the content and the process of training future law enforcement officers. It has been established that the law enforcement activity of future law enforcement officers is a complex and multifaceted mechanism that is carried out on the basis of the law, in appropriate forms and on democratic principles and is designed to ensure legality and law and order, protect the rights and interests of citizens, labor groups, society and the state, warn and stop offenses, apply state coercion or social influence to persons who violated law and order. Its basis is revealed - ensuring legality, protection of human rights and freedoms. The necessity of using integrative processes in the training of future specialists of law enforcement agencies has been established. The signs and specific features of the integration of professional knowledge are disclosed. The need for the use of psychological and pedagogical knowledge in the process of training future specialists of law enforcement agencies has been established. It was established that the basis of the integration of psychological-pedagogical, legal and professional knowledge is determined by the general target settings, means, methods of professional activity, the complex nature of tasks that are solved in practical work. It has been proven that the construction of the training of the future specialist of law enforcement agencies based on the integration of psychological-pedagogical, legal and professional knowledge allows to reveal the logical structure of their components, to show their development, to ensure that cadets master the functions, actions, and operations of psychological-pedagogical interaction in the process of studying legal and professional disciplines. It is summarized that the professional activity of the future specialist of law enforcement agencies consists of performing functions that require him to have complex interdisciplinary